

**Załącznik nr 4. Procedura służąca do włączania
postanowień KPP do praktyki wdrażania programów**

Stosowanie KPP przez instytucje systemu wdrażania funduszy UE

Wymóg poszanowania praw określonych w KPP jest wiążący dla państw członkowskich tylko wtedy, gdy działają one w zakresie stosowania prawa UE. Jeśli chodzi o państwa członkowskie, KPP ma zastosowanie do wszystkich organów publicznych tj. władz centralnych, regionalnych, lokalnych i innych organów publicznych, gdy wdrażają one prawo UE.

W przypadku programów finansowanych ze środków unijnych, wszystkie działania podejmowane przez instytucje w celu realizacji obowiązujących rozporządzeń wchodzą w zakres stosowania prawa UE.

Tym samym w obszarze funduszy europejskich ww. instytucje/organy stosują prawo unijne, gdy:

- a) opracowują strategię interwencji dla funduszy unijnych i przygotowują dokumenty programowe (umowa partnerstwa, programy);
- b) ustanawiają systemy zarządzania, monitorowania i kontroli;
- c) realizują programy.

IZ oraz pozostałe instytucje systemu wdrażania funduszy europejskich tj. IP, IW, Instytucja Audytowa są zobowiązane do zagwarantowania przestrzegania praw i wolności określonych w KPP na każdym etapie wdrażania programu, a więc programowania, wyboru i realizacji projektów, a także kontroli projektów, monitorowania i ewaluacji. Wynika to wprost z art. 9 rozporządzenia ogólnego.

W tym celu, uwzględniając wytyczne KE dotyczące zapewnienia poszanowania KPP przy wdrażaniu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, każda z ww. instytucji na mocy powierzonych jej uprawnień oraz w zgodzie z właściwymi prawami gwarantowanymi przez KPP adekwatnymi dla danego obszaru i procesu, dokonuje:

- a) opracowania właściwych procedur i dokumentów w oparciu o wytyczne horyzontalne wydane na poziomie krajowym, ustawę wdrożeniową, rozporządzenia wykonawcze do ww. ustawy i inne przepisy prawa krajowego w danym obszarze;
- b) prawidłowej realizacji wszystkich działań i procesów zgodnie z procedurami;
- c) analizy złożonych do niej zgłoszeń o podejrzeniu niezgodności z KPP.

W ramach skutecznego stosowania i wdrożenia KPP IZ są zobowiązane do realizacji następujących działań:

- a) wskazania konkretnych artykułów KPP związanych z zakresem wsparcia planowanym do realizacji w ramach programu;
- b) zapewnienia zgodności z KPP wszelkich procesów i procedur realizowanych na każdym etapie wdrażania programu, tj. programowania, wyboru i realizacji projektów, a także kontroli projektów, monitorowania i ewaluacji, co znajdzie odzwierciedlenie m.in. w treści procedur/wytycznych/regulaminów określających sposób realizacji poszczególnych procesów związanych z wdrażaniem programu;
- c) oceny projektów pod kątem kryterium dotyczącego zgodności z KPP;
- d) realizacji działań informacyjnych/świadomościowych związanych z przestrzeganiem KPP;
- e) wprowadzenia do systemu realizacji programu procedury zgłaszania podejrzeń niezgodności interwencji/działań z KPP.

IZ w związku z rolą pełnioną w programie zapewnia w jego ramach koordynację w zakresie stosowania KPP na wszystkich etapach realizacji programu.

IZ dokonuje analizy w zakresie konkretnych praw i wolności określonych w KPP, które są szczególnie powiązane ze wsparciem planowanym do realizacji w danym programie. Stosowne postanowienia zostaną uwzględnione w umowach o dofinansowanie projektów. W kontekście wyników przeprowadzonej analizy IZ koordynuje prace nad właściwym odzwierciedleniem w dokumentach wdrożeniowych kwestii zapewnienia stosowania odpowiednich praw objętych KPP.

Ponadto, IZ koordynuje zapewnienie beneficjentom odpowiedniej informacji dotyczącej obowiązku stosowania KPP podczas wdrażania projektu oraz informacji w zakresie możliwości zgłoszenia podejrzenia niezgodności z KPP, a także zapewnia odpowiednią informację dla beneficjentów o przysługujących im prawach dotyczących możliwości zwrócenia się do odpowiednich instytucji wdrażających programy oraz do Rzecznika Praw Obywatelskich w kontekście podejrzeń o naruszenie KPP przez te instytucje w trakcie realizacji programów. Zapewnienie przejrzystej i czytelnej struktury oraz właściwości instytucji odpowiedzialnych za poszczególne działania jak również odpowiednie informowanie o niej beneficjentów

stanowi realizację prawa do dobrej administracji (art. 41 KPP) m.in. przez umożliwienie skutecznego podnoszenia wątpliwości dotyczących ustaleń i postanowień zawartych z poszczególnymi instytucjami.

Niezwyczajnie istotnym elementem wdrażania programów jest zapewnienie także właściwej informacji dla beneficjenta w zakresie realizacji prawa do sądu.

Informacje w tym zakresie powinny być uwzględnione zarówno w ramach adekwatnych komunikatów na stronach internetowych programów, jak i we właściwych dokumentach skierowanych do beneficjenta.

Jednocześnie, w celu zapewnienia stosowania KPP i właściwej koordynacji w ramach każdego programu, IZ jest zobowiązana do powołania koordynatora do spraw KPP.

Rolą koordynatora ds. KPP jest:

- a) ścisła współpraca z Rzecznikami Funduszy Europejskich i Rzecznikiem Praw Obywatelskich;
- b) stanowienie pierwszego punktu kontaktowego wewnątrz IZ oraz dla innych instytucji systemu wdrażania (IP, IW) w programie w zakresie całej KPP;
- c) monitorowanie przygotowania dokumentów programowych i wdrożeniowych w zakresie zapewnienia stosowania KPP.

Procedura składania zgłoszeń o podejrzeniu niezgodności z KPP do instytucji wdrażających programy UE

Opracowano jednolitą procedurę ramową w zakresie zgłoszeń dotyczących naruszenia praw i wolności określonych w KPP na etapie realizacji projektu.

Procedura w odniesieniu do programów finansowanych z EFRR, EFS+, FS, FST przewiduje m.in. właściwe działania realizowane przez Rzecznika Funduszy Europejskich powołanego w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej oraz odpowiednich rzeczników na poziomie województw. W przypadku programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA), Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (FAMI), Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) i Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami (FZZG) realizacja tych działań będzie zapewniona w ramach właściwych struktur zarządzania

ww. programami (szczegóły na temat rozwiązań wprowadzonych w tych programach znajdują się odpowiednio w rozdziale VII i VIII samooceny spełnienia horyzontalnego warunku podstawowego¹).

W odniesieniu do realizowanych projektów w ramach programu, obowiązywać będzie następująca procedura zgłaszania podejrzeń o niezgodności projektów (operacji) z KPP:

1) W przypadku projektów realizowanych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu zawartej z/decyzji o dofinansowaniu projektu podjętej przez IP, IW lub IZ:

a) podejrzenia o niezgodności z KPP projektu (operacji) lub działań beneficjenta związanych z realizacją projektów zgłaszane są do IP/IW/IZ w formie pisemnej² (np. przez uczestnika projektu/ostatecznego odbiorcę). Po otrzymaniu zgłoszenia, IP/IW/IZ analizuje je i podejmuje czynności wyjaśniające, adekwatne do zakresu zgłoszenia, m.in. gromadzi dokumentację, wzywa beneficjenta do przedstawienia wyjaśnień.

W przypadku potwierdzenia naruszenia KPP, IP/IW/IZ powiadamia wnioskodawcę o dalszych możliwościach postępowania w sprawie, tj. zgłoszenia skargi np. do Rzecznika Praw Obywatelskich³, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Pacjenta lub sądu. W przypadku naruszenia obowiązujących przepisów prawa, IP/IW/IZ zawiadamia także właściwe organy ścigania oraz IZ⁴.

¹ Dokument „[Samoocena spełnienia warunku Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych w Polsce](#)” opracowany przez MFIPR. Warunek został uznany za spełniony przez KE 28.02.2024 r.

² Lub innej - jeśli wynika to ze szczególnych potrzeb komunikacyjnych zgłaszającego.

³ Zgłoszenie do Rzecznika Praw Obywatelskich odnoszące się do wnioskodawcy/beneficjenta możliwe jest tylko w przypadku, gdy jest on podmiotem publicznym, ze względu na właściwość tego organu.

⁴ Dotyczy zgłoszeń przekazanych przez IP i IW.

IP/IW/IZ informuje wnioskodawcę o możliwości złożenia skargi do właściwych organów/instytucji niezależnie od wyników przeprowadzonej przez siebie weryfikacji;

- b) podejrzenia o niezgodności z KPP projektów (operacji) realizowanych przez IP/IW lub działań IP/IW związanych z wdrażaniem programu są zgłaszane w formie pisemnej⁵ bezpośrednio do IZ (np. przez beneficjenta, uczestnika projektu, ostatecznego odbiorcę). Po otrzymaniu zgłoszenia, IZ analizuje, czy dane zdarzenie może stanowić podejrzenie naruszenia KPP i ustala, czy posiada wszystkie niezbędne informacje do przeanalizowania sprawy. IZ zwraca się z prośbą do IP/IW o przedstawienie stosownych wyjaśnień, w uzasadnionych przypadkach wszczyna kontrolę w IP/IW.

W przypadku potwierdzenia naruszenia KPP, IZ powiadamia wnioskodawcę o dalszych możliwościach postępowania w sprawie, tj. zgłoszenia skargi np. do Rzecznika Praw Obywatelskich, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Pacjenta lub sądu. W przypadku naruszenia obowiązujących przepisów prawa, IZ zawiadamia także właściwe organy ścigania.

IZ informuje wnioskodawcę o możliwości złożenia skargi do właściwych organów/instytucji niezależnie od wyników przeprowadzonej przez siebie weryfikacji;

- 2) Podejrzenia o niezgodności z KPP projektów (operacji) realizowanych przez IZ lub działań IZ związanych z wdrażaniem programu są zgłaszane w formie pisemnej⁶ do Rzecznika Funduszy Europejskich.

W przypadku otrzymania zgłoszenia podejrzenia o niezgodności projektów lub działań IZ, Rzecznik Funduszy Europejskich analizuje zgłoszenie, a następnie w celu ustalenia, czy prawo/wolność określone w KPP, pomimo deklaracji we wniosku o dofinansowanie nie są respektowane, zwraca się z prośbą do IZ o

⁵ Lub innej - jeśli wynika to ze szczególnych potrzeb komunikacyjnych zgłaszającego.

⁶ Lub innej - jeśli wynika to ze szczególnych potrzeb komunikacyjnych zgłaszającego.

przedstawienie stosownych wyjaśnień. Po przeanalizowaniu zgłoszenia, Rzecznik Funduszy Europejskich przedstawia IZ wnioski z analizy.

W przypadku potwierdzenia naruszenia ww. artykułów KPP, Rzecznik Funduszy Europejskich powiadamia wnioskodawcę o dalszych możliwościach postępowania w sprawie, tj. zgłoszenia skargi np. do Rzecznika Praw Obywatelskich, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Pacjenta lub sądu.

W przypadku naruszenia obowiązujących przepisów prawa, Rzecznik Funduszy Europejskich zawiadamia także właściwe organy ścigania.

Rzecznik Funduszy Europejskich informuje wnioskodawcę o możliwości złożenia skargi do właściwych organów/instytucji niezależnie od wyników przeprowadzonej przez siebie weryfikacji;

- 3) W przypadku przekazania przez KE zgłoszenia podejrzenia niezgodności projektów (operacji)/działań z KPP, które wpłynęło do KE, IZ/Rzecznik Funduszy Europejskich⁷ analizuje, czy dane zdarzenie może stanowić podejrzenie naruszenia KPP i ustala, czy posiada wszystkie niezbędne informacje do zbadania sprawy.

W celu ustalenia, czy prawo/wolność określone w KPP, pomimo deklaracji we wniosku o dofinansowanie projektu, nie są respektowane, IZ/Rzecznik Funduszy Europejskich zwraca się z prośbą do IZ/IP/IW o przedstawienie stosownych wyjaśnień.

W przypadku potwierdzenia naruszenia ww. artykułów KPP, Rzecznik Funduszy Europejskich powiadamia wnioskodawcę o dalszych możliwościach postępowania w sprawie, tj. zgłoszenia skargi np. do Rzecznika Praw Obywatelskich, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Pacjenta lub sądu.

⁷ Rzecznik Funduszy Europejskich analizuje zgłoszenia podejrzenia o niezgodność projektów (operacji) realizowanych przez IZ lub działań IZ z KPP. W pozostałych przypadkach zgłoszenia analizuje IZ.

W przypadku naruszenia obowiązujących przepisów prawa, Rzecznik Funduszy Europejskich zawiadamia także właściwe organy ścigania.

Rzecznik Funduszy Europejskich informuje wnioskodawcę o możliwości złożenia skargi do właściwych organów/instytucji niezależnie od wyników przeprowadzonej przez siebie weryfikacji.

Zgłoszenia o podejrzeniu niezgodności projektu (operacji)/działań z KPP są analizowane w terminie 2 miesięcy od ich wpływu do odpowiednich do ich weryfikacji służb. W uzasadnionych przypadkach, istnieje możliwość wydłużenia tego terminu, o czym podmiot/osoba składająca zgłoszenie jest informowany.

W procesie składania zgłoszenia o podejrzeniu niezgodności z KPP do odpowiedniego podmiotu istnieje konieczność wykazania interesu faktycznego (tj. musi istnieć podstawa faktyczna dla danej osoby/instytucji do złożenia takiego zgłoszenia – np. konieczność zrealizowania swojego uprawnienia lub obowiązku). Jednocześnie, każdy – w tym również organizacje pozarządowe działające na rzecz dostępności lub równego traktowania – będzie mógł poinformować dany podmiot (beneficjenta lub instytucję uczestniczącą we wdrażaniu funduszy europejskich) o zauważonych problemach, nieprawidłowościach czy błędach związanych ze stosowaniem zapisów KPP.

Informowanie KM o zgłoszeniach podejrzenia o niezgodności z KPP oraz o przypadkach niezgodności z KPP działań finansowanych z FE

IZ jest zobowiązana do przygotowania zbiorczej informacji o zgłoszeniach podejrzenia niezgodności projektów (operacji) lub działań związanych z realizacją projektów/wdrażaniem programu z KPP, która co najmniej raz do roku jest przedstawiana na posiedzeniu KM. Zgodnie z przepisami rozporządzenia ogólnego sprawozdanie zawiera także informację dotyczącą przypadków niezgodności z KPP. Informacja ta powinna uwzględniać zarówno informacje przekazane przez KE, zgłoszone do IP/IW, zgłoszone do IZ, jak i do Rzecznika Funduszy Europejskich (z uwzględnieniem informacji pochodzącej od Rzecznika Praw Obywatelskich), który będzie przekazywał informacje o zgłoszeniach wpływających do tej instytucji do dnia 31 marca roku następującego po roku sprawozdawczym.

KM jest informowany o charakterze oraz liczbie zgłoszeń i przypadków niezgodności interwencji realizowanej w ramach programu z przepisami KPP, ich statusie oraz o tym, jakie działania zostały podjęte przez właściwe instytucje w związku z ich wystąpieniem, jakie podjęto działania naprawcze/prewencyjne w celu uniknięcia powtórzenia się takich sytuacji w przyszłości.

Zakres sprawozdania dla KM powinien obejmować następujące informacje:

- liczbę zgłoszeń/liczbę naruszeń;
- rodzaj podmiotów zgłaszających podejrzenia;
- działania podjęte przez instytucje w ramach analizy złożonego zgłoszenia;
- działania naprawcze podjętych przez instytucje w przypadku wykrytych nieprawidłowości;
- wnioski wynikające z analizy zgłoszeń składanych w ramach programu.

Raporty przedkładane KM opierają się na analizie przypadków, zgłaszanych instytucjom zaangażowanym we wdrażanie programu (IZ/IP/IW), Rzecznikowi Funduszy Europejskich lub KE. Przy czym, o ile zgłoszenia mogą być kierowane do dowolnej instytucji, ich analiza jest przeprowadzana zgodnie z podziałem zadań wskazanym w opisie procedury zgłaszania podejrzeń dotyczących niezgodności interwencji/działań z KPP.

W przypadku uzyskania przez KM informacji o powtarzających się naruszeniach istotnych z punktu widzenia programu i mających związek z podejrzeniami o niezgodność projektów/operacji/działań z KPP, członkowie KM będą mogli:

- a) powołać grupę roboczą, która przeanalizuje zagadnienie. Efektem pracy grupy powinien być materiał obejmujący:
 - i. wyniki przeprowadzonej analizy,
 - ii. rekomendacje służące wykluczeniu powtarzalności zidentyfikowanych naruszeń,
 - iii. sposób oceny podjętych działań naprawczych.

Ponadto, opracowany materiał powinien być przedmiotem obrad KM. Finalna wersja dokumentu, zostanie przekazana przez IZ do instytucji, u której stwierdzono naruszenie;

- b) zawnioskować do IZ o zlecenie ekspertyzy obszarów, w których mogło dojść do naruszeń. Wniosek o przeprowadzenie ekspertyzy powinien zawierać proponowany zakres;
- c) zawnioskować do IZ o przeprowadzenie specjalnych szkoleń informacyjnych/świadościowych dla instytucji/ beneficjentów/potencjalnych beneficjentów, związanych z przestrzeganiem KPP. Wniosek o przeprowadzenie szkolenia powinien zawierać proponowany zakres szkolenia;
- d) przekazać pod obrady KM rekomendacje wypracowane w drodze konsultacji z reprezentowanymi środowiskami.

Opis działań informacyjnych/świadościowych związanych z przestrzeganiem KPP skierowanych do instytucji/beneficjentów zaangażowanych we wdrażanie programu (...) ⁸

Wymóg spełniania warunku dotyczącego KPP obliuguje do prowadzenia działań świadomościowych ukierunkowanych na fakt istnienia tego warunku i konieczność przestrzegania KPP na każdym etapie realizacji programów. Stąd szczególnie istotne będzie zwracanie uwagi potencjalnym beneficjentom oraz instytucjom w systemie wdrażania programu (...) w trakcie jego realizacji na konieczność przestrzegania obowiązków wynikających z KPP.

W zależności od zidentyfikowanych potrzeb w tym zakresie, IZ zorganizuje szkolenia lub spotkania informacyjne, w którym wezmą udział pracownicy i pracownice IZ oraz IP dotyczące obowiązków wynikających z przepisów KPP, a IP przeprowadzi tożsame szkolenia dla IW. W zależności od potrzeb, analogiczne spotkania lub szkolenia, będą organizowane przez IP/IW/IZ dla potencjalnych beneficjentów przy okazji ogłaszania konkursów.

Ponadto, Instytucji do spraw koordynacji wdrożeniowej UP w obszarze informacji i promocji zapewni szkolenia obejmujące zagadnienia dotyczące zasad horyzontalnych, w tym zasady niedyskryminacji, dla pracowników IZ i IP programów krajowych.

⁸ Niniejszy fragment może zostać uzupełniony przed daną IZ o propozycję innych działań z zakresu informacji i promocji.

Wszystkie szkolenia uwzględniać będą istotę i wagę zapewnienia odpowiedniej informacji dla wnioskodawcy w zakresie możliwości składania zgłoszeń o podejrzeniu niezgodności z KPP do instytucji wdrażających programy oraz do organów konstytucyjnych.

Podczas realizacji zadań związanych ze stosowaniem KPP IZ korzystają w ramach zaplanowanego cyklu szkoleń z fachowej wiedzy ekspertów krajowych (Biura Rzecznika Praw Obywatelskich) oraz zagranicznych (Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej) w procesie podnoszenia kompetencji w obszarze praktyki stosowania KPP oraz wzorcowej dokumentacji zaproponowanej przez BRPO.

Ponadto, na stronach internetowych IZ/IP/IW są zamieszczane informacje dotyczące potrzeby przestrzegania zapisów KPP na każdym etapie wdrażania programu (...), w tym w ramach realizacji projektów.

W celu spełnienia obowiązku informacyjnego w zakresie zgłaszania podejrzeń o niezgodności procedury są zamieszczone m.in. na stronie internetowej programu.